קיצור שלחן ערוך — דין אם נמצא טעות ופסול בספר תורה

אִם נִמְצָא בְּסֵפֶר תּוֹרָה פְּסוּל מֵחֲמַת טָעוּת, אִם הוּא טָעוּת גָּמוּר, אֵין קוֹרִין בּוֹ, וּצְרִיכִין סֵפֶר תּוֹרָה אַחֵר (וְעַיֵּן לְקַמָּן סִימָן ע"ט סָעִיף י'). אֵיזֶהוּ טָעוּת גָּמוּר כְּגוֹן יָתֵר אוֹ חָסֵר, אוֹ נִתְחַלֵּף אֲפִלּוּ אוֹת אַחַת וְעַל יְדֵי זֶה מִשְׁתַּנֶּה הַקְּרִיאָה כְּמוֹ תּוֹמִים תְּאוֹמִים, מִגְרְשֵׁיהֶן מִגְרְשֵׁיהֶם. וְאַף עַל פִּי שֶׁהַפֵּרוּשׁ הוּא שָׁוֶה, מִכָּל מָקוֹם, כֵּיוָן שֶׁהַקְּרִיאָה אֵינָהּ שָׁוָה, הֲוֵי טָעוּת גָּמוּר. וְכֵן אִם הַטָּעוּת הוּא בְּעִנְיָן, שֶׁיְּכוֹלִין לְקָרֹתוֹ כְּמוֹ שֶׁהָיָה צָרִיךְ לִכָּתֵב, אֶלָּא שֶׁכָּתַב, בְּעִנְיָן שֶׁמִּשְׁתַּנֶּה הַפֵּרוּשׁ עַל יְדֵי זֶה, כְּגוֹן בְּפָרָשַׁת תְּרוּמָה, אַמָּה וָחֵצִי רָחְבּוֹ, אִם בְּמִקּוֹם רָחְבּוֹ נִמְצָא כָּתוּב רָחְבָּהּ בְּהֵ"א אַף עַל פִּי שֶׁיְּכוֹלִין לִקְרֹת אֶת הַבֵּי"ת בְּחוֹלָם, מִכָּל מָקוֹם, כֵּיוָן שֶׁכְּמוֹ שֶׁהוּא כָּתוּב, הֲוֵי טָעוּת שֶׁמִּשְׁתַּנֶּה הַפֵּרוּשׁ, הֲוֵי גַּם כֵּן טָעוּת גָּמוּר. אֲבָל אִם הַטָּעוּת הוּא בְּעִנְיָן שֶׁאֵינוֹ מִשְׁתַּנֶּה, לֹא הַקְּרִיאָה וְלֹא הַפֵּרוּשׁ, כְּגוֹן, בְּמָקוֹם שֶׁצָּרִיךְ לִהְיוֹת אֲבוֹתָם בְּוא"ו אַחַר הַבֵּי"ת, נִמְצָא בְּלֹא וא"ו, אוֹ בְּהִפּוּךְ, וְכֵן אִם בְּמָקוֹם שֶׁצָּרִיךְ לִהְיוֹת מָלֵא יו"ד שְׁמוּשִׁית כְּגוֹן אֲבוֹתֵיכֶם, נִמְצָא חָסֵר יו"ד אוֹ בְּהֵפֶךְ וְכֵן כָּל כַּיּוֹצֵא בָּזֶה, אֵין מוֹצִיאִין סֵפֶר תּוֹרָה אַחֵר (לְפִי שֶׁאֵין סִפְרֵי תּוֹרָה שֶׁלָּנוּ מְדֻיָּקִים כָּל כָּךְ שֶׁנֶּאֱמַר שֶׁהָאַחֵר יִהְיֶה יוֹתֵר כָּשֵׁר), אֲבָל אִם חֲסָרָה יו"ד שָׁרָשִׁית כְּגוֹן, מַה לָּךְ הָגָר אַל תִּירָאִי, כְּתִיב תִּרְאִי בְּלֹא יו"ד אַחַר הַתָּי"ו, אוֹ אַל תִּירָא אַבְרָם, כְּתִיב תִּרָא, צְרִיכִין לְהוֹצִיא סֵפֶר תּוֹרָה אַחֵר (עַיֵּן שערי אפרים שער ו' סָעִיף יו"ד ובפתחי שערים שָׁם) (קמ"ג).

נִמְצָא תֵּבָה אַחַת חֲלוּקָה, עַד שֶׁנִּרְאֵית כִּשְׁתַּיִם, אוֹ שֶׁנִּתְקָרְבוּ שְׁתֵּי תֵּבוֹת, וְנִרְאוֹת כְּאַחַת, אוֹ שֶׁנִּמְצָא תֵּבָה יְתֵרָה, בֵּין שֶׁהִיא תֵּבָה זָרָה, שֶׁאֵין כָּאן מְקוֹמָהּ כְּלָל, בֵּין שֶׁנִּכְתְּבָה תֵּבָה אַחַת כְּפוּלָה (עַיֵּן בספר קסת הסופר מהדורה תנינא לשכת הסופר סִימָן ד' סָעִיף קטן ז), וְכֵן אִם נִמְצָא שִׁנּוּי בְּצוּרוֹת הַפָּרָשִׁיוֹת, כְּגוֹן פְּתוּחָה בִּמְקוֹם סְתוּמָה אוֹ סְתוּמָה בִּמְקוֹם פְּתוּחָה, אוֹ הֶפְסֵק פָּרָשָׁה בְּמָקוֹם שֶׁאֵינוֹ צָרִיךְ אוֹ בְּמָקוֹם שֶׁצָּרִיךְ לִהְיוֹת הֶפְסֵק פָּרָשָׁה וְאֵינוֹ כָּל אֵלּוּ פְּסוּלִים גְּמוּרִים, וּצְרִיכִין לְהוֹצִיא סֵפֶר תּוֹרָה אַחֵר.

נִמְצָא שֶׁנִּדְבַּק אוֹת לְאוֹת, אִם נִרְאֶה שֶׁנִּדְבַּק לְאַחַר הַכְּתִיבָה, כָּשֵׁר, כֹּל שֶׁלֹּא נִשְׁתַּנּוּ צוּרוֹת הָאוֹתִיּוֹת. אֲבָל אִם נִרְאֶה שֶׁנִּדְבַּק כֵּן בִּשְׁעַת כְּתִיבָה, אֲזַי יֵשׁ חִלּוּק, שֶׁאִם נִדְבַּק כֵּן קוֹדֶם שֶׁנִּגְמַר הָאוֹת, כְּגוֹן, נו"ן פְּשׁוּטָה שֶׁנִּדְבְּקָה בְּאֶמְצָעִיתָהּ בְּרֶגֶל תָּי"ו וְכַדּוֹמֶה פָּסוּל, אֶלָּא שֶׁבְּחֹל יְכוֹלִין לִגְרוֹד שָׁם לְהַפְרִידָם. אֲבָל אִם הַדְּבוּק נַעֲשָׂה בִּגְמַר הָאוֹת, יֵשׁ לְהַכְשִׁיר, וְאֵין צְרִיכִין לְהוֹצִיא סֵפֶר תּוֹרָה אַחֵר.

נִמְצָא אוֹת שֶׁהִפְסִיד צוּרָתוֹ, בֵּין שֶׁהָיָה מִתְּחִלַּת הַכְּתִיבָה, בֵּין שֶׁנַּעֲשָׂה אַחַר כָּךְ עַל יְדֵי נֶקֶב פָּסוּל. אֲבָל אִם נִמְצָא נֶקֶב תּוֹךְ אוֹת, אוֹ מִחוּץ לָאוֹת וְהָאוֹת בְּצוּרָתוֹ, אֶלָּא שֶׁאֵינוֹ מָקָף גְּוִיל וְנִכָּר שֶׁהַנֶּקֶב נַעֲשָׂה לְאַחַר הַכְּתִיבָה כָּשֵׁר, כֵּיוָן דִּבִשְׁעַת הַכְּתִיבָה הָיָה מָקָף גְּוִיל. אִם קָפְצָה הַדְּיוֹ מֵאֵיזֶה אוֹת וְאֵינוֹ שָׁחוֹר כָּרָאוּי פָּסוּל.

אִם יֵשׁ סָפֵק בְּאֵיזֶה אוֹת, שֶׁמָּא אֵין צוּרָתָהּ עָלֶיהָ, מַרְאִין לְתִינוֹק, שֶׁאֵינוֹ לֹא חָכָם וְלֹא טִפֵּשׁ (הַיְנוּ שֶׁאֵינוֹ מֵבִין אֶת הָעִנְיָן, אֲבָל יוֹדֵעַ וּמֵבִין אֶת הָאוֹתִיּוֹת) אִם קוֹרֵא כָּרָאוּי, כְּשֵׁרָה. וְאִם לָאו פְּסוּלָה. וְאִם הַתִּינוֹקוֹת מְחֻלָּקִין, הוֹלְכִין אַחַר הָרֹב (לדוד אמת). וְדַוְקָא כְּשֶׁאָנוּ מְסָפְּקִין מוֹעִיל הַתִּינוֹק, מִשּׁוּם דְּאָז לֹא הֲוֵי רַק גִּלּוּי מִלְּתָא בְּעָלְמָא. אֲבָל אִם אָנוּ רוֹאִים שֶׁאֵין הָאוֹת כְּהִלְכָתָהּ, וְכֵן אִם נִפְסְקוּ יוּדֵ"י הָאָלֶ"ף, אוֹ יוּדֵ"י הָעַיִ"ן וְהַשִּׁי"ן וְרַגְלֵי הַתָּיו וְכַדּוֹמֶה פָּסוּל, אַף עַל פִּי שֶׁהַתִּינוֹק קוֹרֵא אוֹתוֹ, כֵּיוָן שֶׁעֵינֵינוּ רוֹאוֹת שֶׁאֵין הָאוֹת כְּתִקּוּנָהּ.

כְּשֶׁמַּרְאִין לְתִינוֹק, אֵין צְרִיכִין לְכַסּוֹת לוֹ הָאוֹתִיּוֹת שֶׁלְּאַחֲרָיו. אֲבָל הָאוֹתִיּוֹת שֶׁלְּפָנָיו נוֹהֲגִין לְכַסּוֹת. וְאִם נִפְסַק אֵיזֶה אוֹת בַּנֶּקֶב, וְנִשְׁאַר מִקְצָתוֹ גַּם מִן הַנֶּקֶב וּלְמַטָּה, וְאָנוּ מְסָפְּקִים אִם יֵשׁ בָּאוֹת עַד הַנֶּקֶב כַּשִּׁעוּר, צְרִיכִין

לְכַסּוֹת הַחֵלֶק שֶׁלְּמַטָּה מִן הַנָּקֵב, כִּי הַתִּינוֹק יְצָרְפוֹ וּבֶאֱמֶת אֵין לוֹ צֵרוּף (ט"ז אוֹרַח חַיִּים סִימָן ל"ב סָעִיף קָטָן י'). וְכֵן אִם קָפְצָה הַדְּיוֹ מִמִּקְצָת אוֹת, וְנִשְׁאַר שָׁם אֵיזֶה רֹשֶׁם צְרִיכִין לְכַסּוֹתוֹ, שֶׁלֹּא יְצָרְפוֹ הַתִּינוֹק (פְּרִי מְגַדִּים סִימָן ל"ב).

כְּשֶׁנִּמְצָא פְּסוּל שֶׁצְּרִיכִין לְהוֹצִיא סֵפֶר תּוֹרָה אַחֵר, אִם נִמְצָא בֵּין גַּבְרָא לְגַבְרָא, מוֹצִיאִין סֵפֶר תּוֹרָה אַחֵר, וּמַתְחִילִין מִמָּקוֹם שֶׁפָּסְקוּ, וּמַשְׁלִימִין מִנְיַן הַקְּרוּאִים, וְהָעוֹלִין כְּבָר בַּסֵּפֶר תּוֹרָה הַפָּסוּל עוֹלִין לְמִנְיַן הַקְּרוּאִים. וְאִם הוּא בַּשַּׁבָּת אִם אֶפְשָׁר לִקְרוֹת בְּסֵפֶר תּוֹרָה הַשֵּׁנִי ז' קְרוּאִים יַעֲשׂוּ כֵּן (לָחוּשׁ לְדַעַת הַגְּאוֹנִים, דְּסְבִירָא לְהוּ דְּמַה שֶׁקָּרְאוּ בַּסֵּפֶר תּוֹרָה הַפָּסוּל, אֵינוֹ עוֹלֶה לָהֶם), דְּהָא נוֹהֲגִין בְּלָאו הָכִי לְהוֹסִיף הַרְבֵּה קְרוּאִים.

וְאִם נִמְצָא הַפְּסוּל בְּאֶמְצַע הַקְּרִיאָה, בָּזֶה יֵשׁ חִלּוּקֵי דֵּעוֹת וּמִנְהָגִים, וְכָל מָקוֹם יַחְזִיק מִנְהָגוֹ, וּבְמָקוֹם שֶׁאֵין מִנְהָג קָבוּעַ, נִרְאֶה לִי דְּיֵשׁ לַעֲשׂוֹת כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בַּשֻּׁלְחָן עָרוּךְ, שֶׁלֹּא לְבָרֵךְ עַל סֵפֶר תּוֹרָה הַפָּסוּל, אֶלָּא מַפְסִיקִין מֵיָד, וּמוֹצִיאִין סֵפֶר תּוֹרָה אַחֵר, וּמַתְחִילִין מִמָּקוֹם שֶׁפָּסְקוּ. וְאִם הִפְסִיקוּ בְּאֶמְצַע פָּסוּק נִרְאֶה לִי דְּיַתְחִילוּ מִתְּחִלַּת הַפָּסוּק. וְגוֹמְרִין אֶת הַפָּרָשָׁה, (וְנִרְאֶה דְּיִקְרָא לוֹ בְּסֵפֶר תּוֹרָה הַכָּשֵׁר לְכָל הַפָּחוֹת ג' פְּסוּקִים. וְאִם אֵין עוֹד ג' פְּסוּקִים עַד תַּשְׁלוּם הַסִּדְרָה יַתְחִילוּ לְמַפְרֵעַ קְצָת) וּמְבָרֵךְ בְּרָכָה אַחֲרוֹנָה. אֲבָל בְּרָכָה רִאשׁוֹנָה אֵינוֹ מְבָרֵךְ, דְּעָלְתָה לוֹ הַבְּרָכָה שֶׁבֵּרַךְ עַל הַסֵּפֶר תּוֹרָה הַפָּסוּל (וּפָשׁוּט דְּאִם יְכוֹלִין לִקְרוֹת שִׁבְעָה קְרוּאִים בְּסֵפֶר תּוֹרָה הַכָּשֵׁר, יַעֲשׂוּ כֵּן כְּמוֹ שֶׁכָּתַבְתִּי בַּסָּעִיף שֶׁלְּפָנֵי זֶה). וְהוּא הַדִּין אֲפִלּוּ אִם לֹא הִתְחִילוּ לִקְרוֹת כְּלָל לָזֶה הָעוֹלֶה, שֶׁנִּמְצָא הַפְּסוּל מֵיָּד לְאַחַר הַבְּרָכָה, גַּם כֵּן מוֹצִיאִין סֵפֶר תּוֹרָה אַחֵר וְאֵינוֹ מְבָרֵךְ עוֹד בְּרָכָה רִאשׁוֹנָה. וְאֵין לְחַלֵּק בֵּין קְרִיאָה הָאַחֲרוֹנָה, לִשְׁאָר קְרִיאָה בְּעִנְיָן זֶה. בַּמַּפְטִיר, עַיֵּן לְקַמָּן סִימָן ע"ח סָעִיף ח'.

נִמְצָא פְּסוּל בְּסֵפֶר תּוֹרָה וְאֵין שָׁם סֵפֶר תּוֹרָה אַחֵר, מַשְׁלִימִין בּוֹ מִנְיַן הַקְּרוּאִים בְּלֹא בְּרָכוֹת. וְעַיֵּן לְקַמָּן סִימָן ע"ח סָעִיף ח', וְסִימָן ע"ט סָעִיף י'.

יֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁאִם נִמְצָא פְּסוּל בְּסֵפֶר תּוֹרָה בְּחֲמִשָּׁה אֶחָד, מֻתָּרִין לִקְרֹת בּוֹ בְּחֲמִשָּׁה אַחֵר, כְּגוֹן, אִם הַפְּסוּל הוּא בְּסֵפֶר בְּרֵאשִׁית, מֻתָּרִין לִקְרוֹת בּוֹ בִּבְרָכוֹת בְּסֵפֶר שְׁמוֹת. וְיֵשׁ לִסְמֹךְ עַל זֶה בְּשָׁעַת הַדְּחַק כְּשֶׁלֹּא הָיָה בָּאֶפְשָׁרִי לְתַקְּנוֹ, אוֹ שֶׁנִּמְצָא בַּשַּׁבָּת אוֹ יוֹם טוֹב. וּמִכָּל מָקוֹם, בְּשַׁבָּת בְּמִנְחָה, אֵין לְהוֹצִיאוֹ כֵּיוָן שֶׁאָז אֵין הַקְּרִיאָה חוֹבָה כָּל כָּךְ, דְּלָא נִתְקְנָה אֶלָּא מִשּׁוּם אוֹתָן שֶׁאֵינָם בָּאִים בַּשֵּׁנִי וּבַחֲמִשִּׁי לְבֵית הַכְּנֶסֶת (קמ"ג).

אִם נִקְרְעָה הַתְּפִירָה שֶׁבֵּין שְׁתֵּי יְרִיעוֹת, אִם נִשְׁאַר הָרֹב תָּפוּר קוֹרִין בּוֹ. וְאִם לָאו מוֹצִיאִין סֵפֶר תּוֹרָה אַחֵר. וְאִם אֵין סֵפֶר תּוֹרָה אַחֵר, אִם הַקֶּרַע הוּא בָּזֶה הַחֲמִשָּׁה שֶׁצְּרִיכִין לִקְרֹת בּוֹ, אֵין קוֹרִין בּוֹ אֶלָּא אִם כֵּן נִשְׁאֲרוּ לְכָל הַפָּחוֹת ה' תְּפִירוֹת. אֲבָל אִם הַקֶּרַע הוּא בְּחֲמִשָּׁה אַחֵר קוֹרִין בּוֹ אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא נִשְׁאֲרוּ רַק ב' תְּפִירוֹת. (נְקוּדוֹת הַכֶּסֶף סִימָן רעח וּבִסְפַר בְּנֵי יוֹנָה) (יו"ד סִימָן רע"א).

נִמְצָא שַׁעֲוָה אוֹ חֵלֶב שֶׁנָּטַף עַל אוֹת אוֹ תֵּבָה, אִם הוּא בְּחֹל יָסִירוֹ. וְאִם הוּא בַּשַּׁבָּת אוֹ יוֹם טוֹב, אִם נִרְאִין הָאוֹתִיּוֹת יִקְרְאוּ בּוֹ כָּךְ. אֲבָל אִם מְכֻסִּין כָּל כָּךְ עַד שֶׁאֵינָן נִרְאִין, אִם בְּמָקוֹם שֶׁאֵין צְרִיכִין לִקְרוֹת שָׁם, יְכוֹלִין לִקְרוֹת בּוֹ בִּבְרָכוֹת. אֲבָל אִם הוּא בְּמָקוֹם שֶׁצְּרִיכִין לִקְרוֹת, וְאָסוּר לִקְרוֹת אֲפִלּוּ תֵּבָה אַחַת שֶׁלֹּא מִן הַכָּתָב עַל כֵּן אִם בָּאֶפְשָׁרִי לְהָסִיר אֶת הַשַּׁעֲוָה אוֹ הַחֵלֶב כִּלְאַחַר יָד, דְּהַיְנוּ שֶׁנִּתְיַבֵּשׁ הֵיטֵב, וְיַכְפִּיל אֶת הַגְּוִיל שֶׁעַל יְדֵי זֶה יִפֹּל, יַעֲשׂוּ כֵּן, וּבְאִם לָאו אֵין קוֹרִין בּוֹ (עַיֵּן פְּרִמ"ג מִשְׁבְּצוֹת סִימָן קמ"ג וּבְאֵה"ט שָׁם סָעִיף קָטָן ט'). כְּשֶׁמְּסִירִין בְּחֹל אֶת הַשַּׁעֲוָה וְהַחֵלֶב, אִם הוּא עַל הַשֵּׁם יַשְׁגִּיחוּ שֶׁלֹּא יָבֹא חַס וְשָׁלוֹם לִמְחִיקַת הָאוֹתִיּוֹת, אֶלָּא יְחַמְּמוּ מִבַּחוּץ שֶׁיֵּלֵךְ הַשַּׁעֲוָה אוֹ הַחֵלֶב.